

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ОГЛОБЛЯ ЯРОСЛАВА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 339.732:339.7.01-026.16 (043.3)

**РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Спеціальність 08.00.02 – Світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародних фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник : кандидат економічних наук, доцент
Мусієць Тетяна Вікторівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
доцент кафедри міжнародних фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Луцишин Зоряна Орестівна,
Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Сльозко Олена Олександрівна,
Інститут економіки та прогнозування НАН України,
провідний науковий співробітник сектору міжнародних фінансових досліджень

Захист відбудеться «21» лютого 2017 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49Г , ауд. 601

Автореферат розісланий «20» січня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Л. Л. Антонюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах фінансової глобалізації зросла концентрація та централізація банківських активів і капіталів, що сприяло набуттю транснаціональними банками ключової ролі суб'єктів світового фінансового ринку, які обслуговують усі торговельні та фінансові потоки у світі. Транснаціональні банки (ТНБ) є складною структурою, що відображає багатопланові і багаторівневі процеси, які відбуваються в світі, рівень конкурентної боротьби, ступінь зв'язку банківського і промислового капіталів, контролює валютні і кредитні операції на світовому фінансовому ринку. Одночасно завдяки інтернаціоналізованому світовому фінансовому простору та ефекту транскордонної передачі шоків між країнами та регіонами світу діяльність транснаціональних банків може створювати загрозу виникнення глобальної фінансової нестабільності, яка проявляється у масових банкрутствах фінансових установ, поширенні паніки на світових фінансових ринках, скороченні активів банківських груп, витратах державами значних коштів на гарантування боргових зобов'язань і рекапіталізацію проблемних банківських установ.

Глобальна фінансова нестабільність виявила фундаментальні проблеми регулювання міжнародної банківської діяльності, такі як відсутність ефективних регуляторних ініціатив, що могли б попередити порушення міжбанківської конкуренції, асиметричність у відносинах між учасниками фінансового ринку, збільшення спекулятивних фінансових інструментів та генерування фіктивного капіталу. Це потребує глибокого дослідження природи транснаціональних банків і механізмів їх регулювання на національному, міжнародному, наднаціональному та глобальному рівнях; регуляторних ініціатив провідних країн світу у галузі банківської діяльності. Неабиякий науковий і практичний інтерес становить дослідження регулювання діяльності ТНБ з урахуванням наслідків світової фінансової кризи для недопущення диспропорцій на світовому фінансовому ринку у майбутньому. Вивчення механізмів інституційної реструктуризації системи регулювання діяльності банків у світі є також актуальним у контексті європейської інтеграції України та включення країни до глобального регулювання міжнародної банківської діяльності.

Теоретичні основи процесів транснаціоналізації, сутності та генезису транснаціональних банків, основ регулювання міжнародної банківської діяльності в умовах глобальної фінансової нестабільності розкрито в працях таких зарубіжних і українських учених, як Б. Адамик, Ф. Аллен, Е. Бейн, Я. Белінська, Г. Бланко, Н. Бойцун, Б. Вільямс, Л. Воронова, В. Гейць, Р. Глен Габбард, А. Гурвич, Е. Девіс, І. Зарицька, Л. Клейн, Д. Левелін, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, О. Мазуренко, Х. Мінські, Ф. Мішкін, В. Міщенко, О. Мозговий, Р. Морено, С. Моринець, Т. Мусієць, Л. Примостка, Л. Руденко-Сударева, О. Сльозко, Д. Стіглер, Д. Стігліц, Д. Тобін, М. Фрідман, О. Хабюк, І. Шамова, Є. Швець та багатьох інших.

Разом з тим, незважаючи на зростання кількості наукових публікацій, окремі питання регулювання діяльності ТНБ в умовах зростання глобальної фінансової нестабільності вимагають подальших досліджень. Ґрунтовного аналізу потребує теоретичне переосмислення сучасної системи регулювання міжнародної банківської

діяльності з метою забезпечення глобальної фінансової стабільності. Системне вивчення стратегічних напрямів удосконалення системи регулювання банківської діяльності в Україні, що базується на реальному досвіді країн ЄС, Азії та США, сприятиме поглибленню наукової аргументації у виборі варіантів і пріоритетів підвищення фінансової стійкості українського банківського сектору. Це зумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мету, логіку дослідження, завдання, об'єкт, предмет і структуру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках міжкафедральної науково-дослідної теми факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»: «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630). Особисто автором в рамках теми проаналізовано причинно-наслідковий зв'язок глобальної фінансової нестабільності з фінансовою нестабільністю окремих країн світу; досліджено індикатори глобальної фінансової нестабільності (Розділ 1 «Глобальне регулювання фінансових ринків», підрозділ 1.1 «Фінансові ринки в умовах глобальної нестабільності»).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексне дослідження системи регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності, а також обґрунтування умов і заходів регулювання діяльності транснаціональних банків з метою попередження виникнення диспропорцій на світовому фінансовому ринку.

Виходячи з мети та логіки дослідження (рис. 1) у роботі передбачено виконання таких завдань:

- виявити особливості діяльності транснаціональних банків як головних суб'єктів міжнародної банківської діяльності;
- проаналізувати індикатори глобальної фінансової нестабільності; встановити причинно-наслідковий зв'язок глобальної фінансової нестабільності з фінансовою нестабільністю окремої країни;
- дослідити основи регулювання міжнародної банківської діяльності національними регуляторами;
- проаналізувати вплив світової фінансової кризи 2007-2010 рр. на стан банківської сфери США та пріоритетні заходи їх антикризового регулювання;
- ідентифікувати регуляторні ініціативи країн ЄС щодо діяльності ТНБ в умовах гіпертрофованого домінування фінансового сектору в світі;
- з'ясувати особливості регулювання діяльності транснаціональних банків у країнах Азії;
- розкрити сучасні концептуальні основи регулювання діяльності ТНБ, зокрема державою, в умовах зовнішніх фінансових шоків;
- обґрунтувати напрями реформування багаторівневої системи глобального регулювання діяльності транснаціональних банків у світі;
- ідентифікувати засоби вдосконалення регулювання діяльності транснаціональних банків в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності.

Предметом дослідження є закономірності, особливості та механізми регулювання, нагляду та контролю діяльності транснаціональних банків.

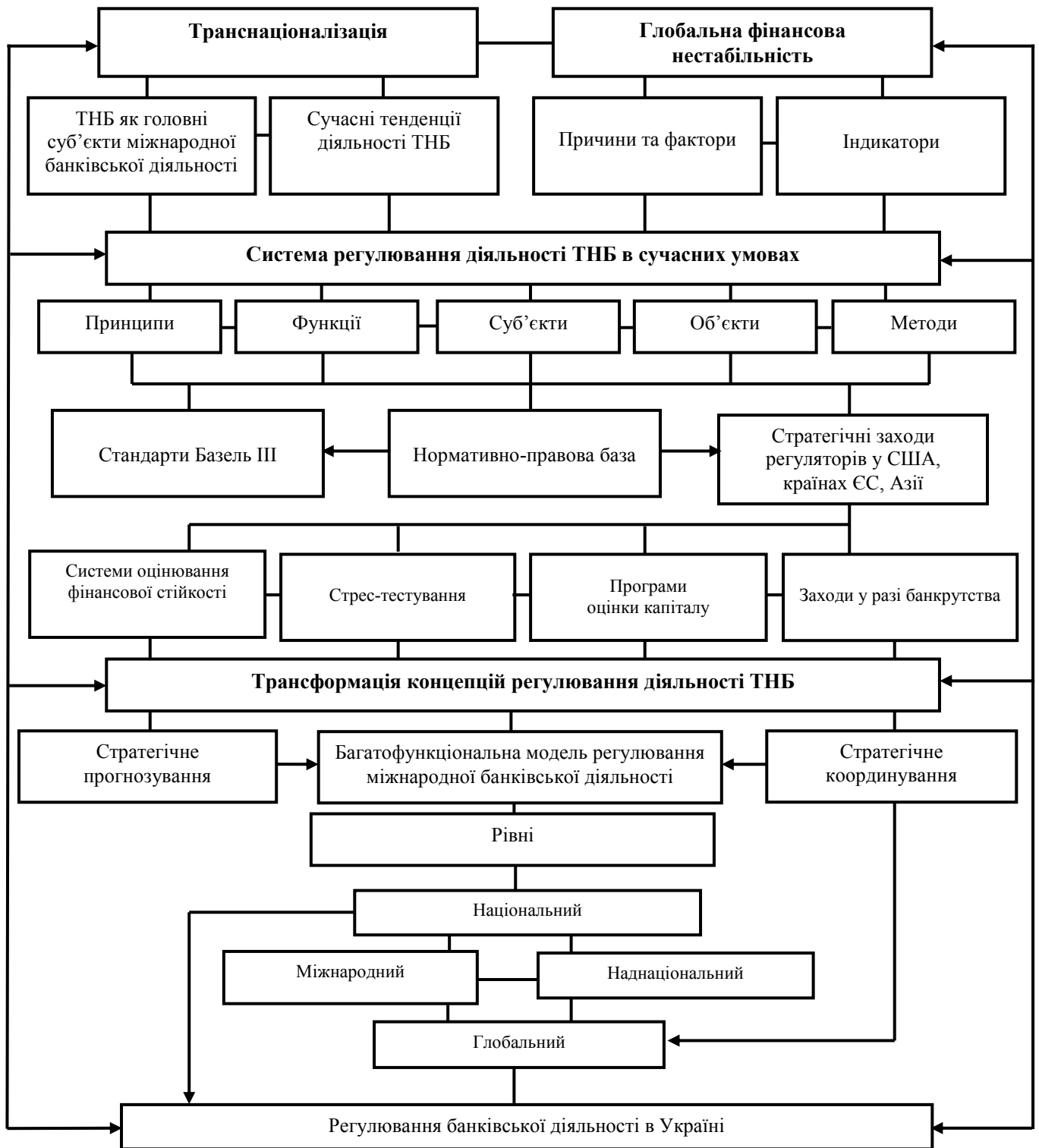

Рис. 1. Логіка дисертаційного дослідження

Методи дослідження. Теоретичне підґрунтя дослідження сформували напрями дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Дослідження виконане із використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів, зокрема: історико-логічного методу (під час дослідження розвитку процесів інтернаціоналізації та транснаціоналізації – п. 1.1, генезису та еволюції ТНБ як ключових суб'єктів

міжнародної банківської діяльності – п. 1.1); методів наукової абстракції, аналізу і синтезу (для обґрунтування взаємообумовленості глобалізаційних процесів на світовому фінансовому ринку, поширення глобальної фінансової нестабільності та посилення регулювання діяльності ТНБ – пп. 1.2, 1.3; аналізу регуляторних ініціатив провідних країн світу у галузі банківської сфери – пп. 2.1, 2.2, 2.3); системного узагальнення (у визначенні природи та ідентифікації причин і факторів виникнення фінансової нестабільності у світі – п. 1.2; під час дослідження системи регулювання банківської діяльності на національному рівні – п. 1.3; для виявлення напрямів удосконалення регулювання діяльності ТНБ у світі – п. 3.1); порівняльного аналізу (у процесі теоретичного обґрунтування відмінностей у підходах до визначення функцій нагляду та контролю діяльності ТНБ на національному рівні – п. 1.3; для визначення особливостей сучасної парадигми регулювання та нагляду міжнародної банківської діяльності у світі в цілому та Україні зокрема – пп. 3.1, 3.3); системно-структурного аналізу (під час дослідження інституційного регулювання діяльності ТНБ; розробки багатофункціональної чотирирівневої моделі регулювання міжнародної банківської діяльності – п. 3.2); методу кількісного та якісного порівнянь (у вимірюванні ефективності заходів з регулювання діяльності ТНБ у США, країнах ЄС та Азії на основі статистичних показників – пп. 2.1, 2.2, 2.3).

Інформаційну базу дослідження сформовано на основі широкого кола вітчизняних і зарубіжних літературних джерел, аналітичної та статистичної інформації міжнародних банківських та фінансових організацій, включаючи МВФ, Європейську банківську організацію, Світовий банк та Банк міжнародних розрахунків, Базельський комітет з питань банківського нагляду; державних органів влади; результатів наукових досліджень ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Інституту глобальних ринків та Інституту економічної політики ім. Є. Гайдара; звітів міжнародних аудиторських та консалтингових компаній; інформаційних матеріалів міжнародних асоціацій, національних і зарубіжних дослідних і рейтингових агентств; інтернет-ресурсу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленому дослідженні сучасної системи регулювання діяльності транснаціональних банків у контексті попередження поширення глобальної фінансової нестабільності, обґрунтуванні доцільності і шляхів удосконалення наднаціонального та глобального регулювання діяльності транснаціональних банків, визначенні перспектив щодо вдосконалення регулювання діяльності банків в Україні.

Нові наукові положення, отримані особисто автором, що виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

- запропоновано багатофункціональну чотирирівневу модель регулювання міжнародної банківської діяльності в системі загальної парадигми глобального управління з виокремленням: ключових принципів (об'єктивність, системність, цілеспрямованість, компетентність, оперативність, інноваційність, результативність, правова регламентація); функцій (нагляду, контролю, координаційна, нормативно-правова, аналітично-оцінювальна, організаційна, інформаційна, захисна, стабілізаційна, методологічна); суб'єктів (центральный банк; національний мегарегулятор; міжнародні організації, комітети, групи, асоціації; аудиторські та

консалтингові компанії); об'єктів (прямі – ТНБ та їхні структурні підрозділи; опосередковані – клієнтська база ТНБ (фізичні, юридичні особи, уряди), фінансові посередники); методів (прямі та опосередковані; обов'язкові та індикативні; адміністративні та економічні; процедурні – дозвольні, застережні, обмежувальні, коригуючі, стимулюючі); засобів та інструментів; рівнів (національний, міжнародний, наднаціональний та глобальний). Модель дає змогу визначити ключові завдання суб'єктів регулювання кожного рівня у контексті забезпечення стійкості банківського сектору в умовах фінансової глобалізації: гарантування законності, ефективності і результативності поведінки учасників банківської діяльності; забезпечення підтримки стабільності й довіри до банківської системи; попередження появи фінансової нестабільності в країнах та на світовому фінансовому ринку. Обґрунтовано необхідність створення Світової координаційної ради банківської діяльності, основною метою якої є забезпечення багатосторонньої координації діяльності ТНБ та їхніх регуляторів на глобальному рівні;

удосконалено:

- систематизацію критеріїв стабільності фінансової системи країни, серед яких поряд з традиційними (стійкий рівень зростання ВВП у країні, низький та стабільний рівень інфляції, відсутність явних ознак рецесії, високий рівень довіри до фінансової системи та ін.) виокремлено новітні групи критеріїв: 1) сталі, притаманні фінансовій системі протягом визначеного часового проміжку (стабільне зростання банківського бізнесу і чесна конкурентна боротьба на фінансовому ринку; правильність оцінки і керування фінансовими ризиками; здатність фінансової системи балансувати в умовах зміни циклів економічного розвитку, які не мають чітко визначених часових і географічних меж; високий рівень прозорості та відсутність прихованих схем у фінансовому секторі); 2) ситуативні, за рахунок яких країна має здатність вирішувати перманентно виникаючі проблеми у фінансовій системі без негативного впливу на сталі критерії (здатність протистояти ризикам без впливу на фінансове посередництво у загальному постачанні фінансових послуг; наявність у ТНБ ефективних служб ризик-менеджменту і механізмів протидії генерування фіктивного капіталу; здатність фінансової системи повноцінно функціонувати в той час, коли фінансові системи інших країн перебувають у кризовому стані; гнучкість регуляторних ініціатив державної системи щодо діяльності фінансових установ; вчасне виявлення та блокування нелегітимних фінансових операцій);

- структурну характеристику системи регулювання діяльності транснаціональних банків на державному рівні, основними функціями якої є нагляд (моніторинг за діяльністю банків на всіх етапах їхнього життєвого циклу) і контроль (діяльність, що здійснюється з метою перевірки дотримання банками чинного законодавства, обов'язкових нормативів і правил); структуризація функцій регулювання діяльності транснаціональних банків на національному рівні (як країни розташування головного офісу, так і приймаючої країни структурного підрозділу ТНБ) направлена на запобігання системних ризиків у банківському секторі та дає змогу виокремити сутнісні характеристики спільних рис нагляду та контролю (функціональна спрямованість у рамках системи державного управління; спільна мета організації стабільної банківської системи; однакові принципи і стандарти

здійснення діяльності в рамках чинного законодавства) та їхніх відмінностей (різниця в заходах впливу, практичних завданнях і процедурах виконання; здійснення на різних етапах регуляторної діяльності державних органів);

дістало подальшого розвитку:

- концептуальні основи трансформації суб'єктів міжнародної банківської діяльності від «транснаціонального банку» до «багатонаціонального банку», яка відбувається завдяки глобальній інформаційно-фінансовій мережі, що дає банкам можливість здійснення діяльності на всіх сегментах світового фінансового ринку та у міжнародних центрах, здатність активного впливу на виникнення повномасштабних економічно-фінансових криз у світі, проте не змінює первинну сутнісну диференціацію багатонаціональних банків за національною належністю, яка визначається за джерелом походження первинного статутного капіталу банку, часткою в капіталізації банку та розміщенням материнської компанії. На основі комплексного аналізу сучасних тенденцій міжнародної банківської діяльності узагальнено принципи діяльності багатонаціонального банку: оцінювання конкурентів на світових ринках за допомогою інтернет-розвідки і соціальних мереж; контроль за міжнародними операціями за допомогою корпоративних інформаційних сховищ і впровадження систем управління відносинами з клієнтами, які акумулюють інформацію про економічний стан, ділову активність, кредитну історію, становище на ринку; використання глобального інтегровано-комунікативного маркетингу; координація диверсифікованої діяльності за допомогою інформаційних технологій (гетерогенного мережевого середовища, професійних реляційних систем керування базами даних з відкритим інтерфейсом);

- підходи до аналізу основних напрямів регулювання діяльності транснаціональних банків у провідних країнах світу (США, ЄС і КНР) у 2007-2014 роках, що дозволили виокремити стратегічні заходи регуляторів, які спрямовані на комплексне попередження виникнення диспропорцій на національних і світовому фінансовому ринках: поведінкові (вимоги до розміру регулятивного капіталу, коефіцієнтів ліквідності та левериджу, які висуваються до банківських установ для забезпечення нижчої вірогідності банкрутства); захисні (податкові та страхові заходи для захисту діяльності ТНБ); запобіжні (націлені на завчасне запобігання банкрутства банку за рахунок складання планів виходу з потенційно можливого кризового становища); структурні (обмеження розмірів транснаціональних банків, відокремлення традиційної від високоризикової інвестиційної діяльності); контролюючі (посилений контроль за діяльністю ТНБ, їхньою фінансовою стійкістю, схильністю до ризиків); заходи, які застосовуються у разі банкрутства банку (конвертація депозитів в акції банків або переоформлення вкладів у спеціальний субординований кредит з метою поповнення капіталу, дозвольні заходи на закриття банків);

- стратегічні напрями вдосконалення банківської регуляторної політики в Україні на мікро- і макрорівнях з урахуванням часових критеріїв стабільності/нестабільності фінансової системи держави та функціонування банківських установ у рамках виконання комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 р., основними серед яких є: 1) за умов стабільності фінансової системи та стабільного функціонування банків – ефективно

корпоративне управління, здійснення мікроаналізу на основі стандартної оцінки ризиків; розроблення державних програм моделювання майбутніх ризиків; 2) за умов нестабільності фінансової системи та стабільного функціонування банків – запровадження ефективних систем оцінки ризиків, посилення вимог до позичальників і хеджування валютних угод; розробка механізмів блокування нелегітимних фінансових операцій, запровадження посилених стандартів Базель для системоутворюючих банків, надання державою банкам додаткової ліквідності; 3) за умов стабільності фінансової системи та нестабільного функціонування банків – посилення діяльності служб ризик-менеджменту, залучення незалежних аудиторів з метою оцінки фінансового стану банку; державна страхова підтримка банків, проведення стрес-тестувань та оцінки якості капіталу, викуп державою проблемних кредитів; 4) за умов нестабільності фінансової системи та нестабільного функціонування банків – оптимізація структури активів, перегляд і переоцінка кредитних портфелів з огляду на погіршення економічних показників, системна сегрегація видів діяльності; посилення нагляду за діяльністю фінансового сектору і підвищення відповідальності топ-менеджерів та власників за порушення вимог законодавства до ведення банківської справи.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в результаті дисертаційного дослідження висновки і розроблені автором практичні рекомендації мають важливе значення, оскільки можуть слугувати основою для розроблення загальнодержавних програм в рамках сприяння розвитку ефективного регулювання національної банківської системи України, безпечного здійснення банківських операцій та стандартизації банківських процедур. Практичне значення одержаних результатів підтверджується довідками Національного банку України (довідка № 50-00006/88829 від 18.11.2015), Асоціації українських банків (довідка № 01.2-10/0230 від 20.10.2015).

Матеріали і результати дослідження впроваджено в навчальний процес ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» під час розроблення робочих програм, науково-методичного забезпечення та викладання дисциплін «Міжнародні фінанси», та «Фінансові системи зарубіжних країн» на факультеті міжнародної економіки і менеджменту (довідка від 20.11.2015).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним, самостійно виконаним дослідженням. Отримані в ній наукові результати, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження були оприлюднені та отримали схвальну оцінку на вісьмох науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи економіки в сучасному світі» (м. Київ, 30.11-01.12.2012); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритети, напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти» (Ужгород, 13-14.04.2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки України» (м. Львів, 02-03.08.2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні підсумки 2013 року: досягнення та прогнози» (м. Сімферополь, 27-28.12.2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальні та економічні аспекти розвитку міжнародних

відносин» (м. Дніпропетровськ, 28-29.11.2014); Міжнародній науково-практичній конференції «Механізми та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів» (м. Одеса, 17-18.04.2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка в сучасних умовах: стан, проблеми та пошук шляхів їх подолання» (м. Львів, 26-27.06.2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні напрямки теоретичних та практичних досліджень в економічній науці» (м. Київ, 25-26.09.2015).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та результати дисертаційного дослідження опубліковано у 16 наукових працях загальним обсягом належить 6,8 друк. арк., з них 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому фаховому виданні України, зареєстрованому в міжнародних наукометричних базах даних, 1 – у зарубіжному виданні, 9 – в інших виданнях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Загальний обсяг роботи – 208 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 15 рисунків на 7 сторінках, 45 таблиць на 15 сторінках, 14 додатків на 22 сторінках, список використаних джерел налічує 252 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено методологічну базу, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів дослідження.

У **розділі 1 «Теоретичні аспекти регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності»** узагальнено теоретичні аспекти появи та розвитку транснаціональних банків як головних суб'єктів міжнародної банківської діяльності, досліджено взаємозв'язок процесів виникнення фінансової нестабільності у країнах світу та поширення фінансової нестабільності у глобальному середовищі, розглянуто економічні концепти регулювання міжнародної банківської діяльності.

Проведений у дисертації теоретичний аналіз, а також узагальнення і структуризація основних концепцій сутності та природи міжнародної банківської діяльності дозволили виявити, що вона є складним видом діяльності та включає специфічну комерційну, інвестиційну та інноваційну банківську діяльність з транснаціональними операціями. Проведено якісну та кількісну характеристику основних суб'єктів міжнародної банківської діяльності – транснаціональних банків, міжнародних фінансово-кредитних установ та центральних банків.

У роботі показано, що завдяки процесам фінансової глобалізації і виникненню глобальної інформаційно-фінансової мережі міжнародна банківська діяльність набуває транскордонного характеру та пов'язана з прагненням транснаціональних банків до глобальної присутності на всіх сегментах світового фінансового ринку. Це обумовлено розвитком інформаційних технологій, технологічною сингулярністю, активізацією інноваційних технологій у вигляді надання клієнтам якісно нових послуг. Обґрунтовано, що тенденції до фінансової глобалізації сприяють розвитку інноваційної банківської діяльності з елементами інтелектуалізації економіки та автоматизації фінансової сфери, що включає віртуалізацію та роботизацію банківського бізнесу, поширення криптовалют (BitCoin, Namecoin), розвиток

платежів через безконтактні мобільні пристрої (Beacon Technology), що, як результат, зумовлює посилену роль кібербезпеки банківського простору.

Обґрунтовано, що зростання рівня глобалізації світового фінансового середовища, зокрема й міжнародної банківської діяльності, підвищує загрозу виникнення фінансової нестабільності у світі. Ідентифіковано причинно-наслідковий зв'язок між нестабільністю фінансової системи окремої країни та глобальною фінансовою нестабільністю, який полягає в тому, що поступова втрата стабільного стану національної фінансової системи може викликати глобальну фінансову нестабільність у світі завдяки процесам регіональної та субрегіональної інтеграції.

Автором ідентифіковано групи показників сигналізування про наближення фінансової нестабільності: темпи економічного зростання; індикатори тиску на валютний ринок; відсоткові ставки; грошові індикатори; показники платіжного балансу; показники стану банківської діяльності. Досліджено, що для постійного моніторингу стану фінансової стабільності та попередження деструктивних ознак нестабільності кожна країна повинна вибрати групу сигнальних індикаторів, враховуючи особливості економічного розвитку та стан фінансової системи, спостереження за якими буде здійснюватися на постійній основі.

У розділі 2 «Система регулювання діяльності ТНБ у країнах світу» проаналізовано підходи США до регулювання діяльності транснаціональних банків в контексті підтримки стійкості світової фінансової системи, ідентифіковано регуляторні ініціативи ЄС у регулюванні банківської сфери й охарактеризовано особливості регулювання та контролю діяльності банків у КНР.

Узагальнено особливості банківської системи США (велика кількість банківських установ, високий рівень консолідації банківського сектору, наявність надвеликих системних банків у фінансовій системі) та доведено її вирішальний вплив на фінансові системи інших країн світу. Встановлено, що саме ТНБ США і країн ЄС зазнали найбільших збитків та списань у кризовий період (табл. 1).

Таблиця 1

ТНБ з найбільшими обсягами збитків та списань, 2007-2010 рр.

Транснаціональний банк	Збитки та списання, млрд. дол. США	Державна допомога, млрд. дол. США	Сучасне становище банку (2016 р.)
Wachovia (США)	97,9	10 (поглинуто Wells Fargo)	Ліквідовано
Citigroup (США)	84,5	45 (програма TARP)	Функціонує
Washington Mutual (США)	45,6	8 (придбання боргів банком JP Morgan Chase)	Ліквідовано
Bank of America (США)	40,2	45 (програма TARP)	Функціонує
HSBC (Велика Британія)	33,1	0,075 (ін'єкції капіталу)	Функціонує
JP Morgan Chase (США)	29,5	25 (програма TARP)	Функціонує
Deutsche Bank (Німеччина)	15,8	11,8	Функціонує

Джерело: складено автором на основі даних FDIC, ЕВА, офіційних сайтів банків

Детально охарактеризовані регуляторні ініціативи, що сприяли покращенню становища банківського сектору в США у посткризовий період (2011-2014 рр.) за

рахунок проведення реформ у банківській галузі, посилення законодавчих норм у фінансовому регулюванні та застосування таких заходів, як державна підтримка операцій банків (федеральне страхування депозитів, викуп державою проблемних активів у рамках програми TARP); встановлення вимог до капіталу та резервів (Базель III); оцінка фінансової стійкості банків (за шкалою CAMELS, стрес-тестування, SCAP); посилене регулювання діяльності іноземних банків на території США (методика SOSA, рейтинг ROCA).

У роботі доведено, що світова фінансова криза 2007-2010 рр. сприяла застосуванню регуляторних ініціатив ЄС щодо покращення регулювання діяльності транснаціональних банків таких, як створення Європейської системи фінансового нагляду, імплементація інструментів макропруденційного нагляду, використання протициклічних буферів капіталу, застосування процедури допомоги банкам у разі банкрутства «bail-in», оцінка якості активів, впровадження коефіцієнту стабільного фінансування NSFR. Це обумовило попередження системного ризику банківської діяльності, зменшення обсягу безнадійних кредитів банків ЄС та підвищення ліквідності банківського сектору.

Окрему увагу приділено напрямкам регулювання банківських установ у країнах Азії – Сінгапурі, КНР та її автономному регіоні Сянгані. Ідентифіковано ряд чинників, які сприяли стрімкому зростанню ролі КНР на ринку світових банківських послуг: побудова ефективного механізму банківського нагляду; формування відкритої системи фінансового ринку з упорядкованою конкуренцією; заохочення фінансових інновацій; забезпечення якісних послуг тощо. Автором обґрунтовано, що в умовах досягнення високих значень показника фінансового левериджу, регуляторного арбітражу та безвідповідальних ризиків банківська система КНР може понести втрати, які, за оцінками фахівців, на 400 % здатні перевищити втрати США під час світової фінансової кризи 2007-2010 рр.

На основі дослідження зміни ряду економічних показників діяльності ТНБ, а саме – частки безнадійних кредитів у загальній кількості кредитів та рентабельності власного капіталу банків, кількості банкрутств банків та балансової структури операцій банків у кризовий (2007-2010 рр.) та посткризовий періоди (2011-2014 рр.), автором здійснено поглиблений аналіз заходів з регулювання ТНБ у провідних країнах і виявлено їхній вплив на попередження глобальної фінансової нестабільності та поширення кризових явищ у світовій економіці (рис. 2).

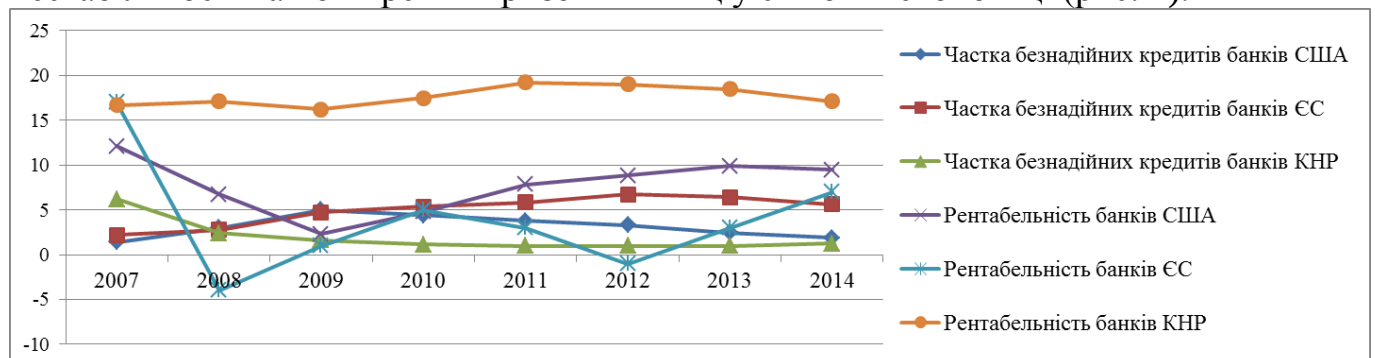

Рис. 2. Динаміка зміни обсягу безнадійних кредитів та рентабельності капіталу банків США, ЄС та КНР, 2007-2014 рр.

Джерело: складено автором на основі даних ресурсу Bluenomics

Автором доведено, що для запобігання виникнення можливої світової фінансової кризи регулювання діяльності ТНБ потребує виваженої політики держави та ефективних глобальних регуляторних ініціатив у банківській сфері.

У розділі 3 **«Концептуалізація й інституційна реструктуризація регулювання ТНБ в умовах глобальної нестабільності»** досліджено зміну концептуальних основ регулювання діяльності ТНБ під впливом викликів світової фінансової кризи, комплексно охарактеризовано інституційне регулювання діяльності ТНБ у сучасних умовах та ідентифіковано засоби вдосконалення регулювання діяльності транснаціональних банків в Україні.

У дисертації визначено, що важливим є розвиток існуючих глобальних інституцій і подальше налагодження механізмів регулювання діяльності ТНБ; запропоновано чотирирівневу багатофункціональну модель регулювання міжнародної банківської діяльності в рамках системи загальної парадигми глобального управління. Обґрунтовано необхідність Світової координаційної ради банківської діяльності на глобальному рівні, метою якої є створення ефективної взаємодії між ТНБ та їхніми регуляторами за допомогою налагодження комунікативного союзу між ними (рис. 3).

На основі розрахунку запропонованого автором індексу ефективності регуляторної політики, що визначається на основі статистичних даних кількості банкрутств банків та обсягу безнадійних кредитів, виданих банківською системою певної країни, а також урахуванням повного лагу (розриву у часі між здійсненням заходів з регулювання діяльності банків і здобуття ефекту від цих заходів), визначено ефективність банківських регуляторних ініціатив у США та ЄС у кризовий (2007-2010 рр.) і посткризовий (2011-2014 рр.) періоди.

На основі отриманих результатів ідентифіковано сильні сторони регулювання діяльності транснаціональних банків, що забезпечили вирішення проблеми масового банкрутств банків і накопичення токсичних банківських активів, а саме – посилення стійкості банків протистояти негативним зовнішнім шокам (у 2007-2014 рр. банки ЄС збільшили капітал на 795 млрд. євро); підвищення рівня довіри до банків (обсяг депозитів у банках США зріс з 5 трлн. дол. у 2004 р. до 10,6 трлн. дол. у 2014 р.); можливість попереджати банкрутства банків (плани виходу з кризи щорічно складають 150 банків США та ЄС); обмеження ризикової діяльності (обсяг топ-5 ризикових деривативів ТНБ США скоротився з 270 трлн. дол. США у 2008 р. до 200 трлн. дол. США у 2014 р.); створення ефективних механізмів попередження банкрутства (Єдиний механізм порятунку банків у ЄС має сприяти відходу від принципу «bail-out», у рамках якого в 2007-2010 рр. було витрачено 1,6 трлн. євро).

Доведено, що комплекс регуляторних ініціатив у США та країнах ЄС мав ряд і слабких сторін, серед яких необхідно виділити такі, як складність використання рейтингових оцінок ризиків; подорожчання банківських послуг через вимушене коригування моделей бізнес-стратегій окремих напрямів діяльності; недосконалість механізму проведення стрес-тестувань; вірогідність скорочення рентабельності капіталу банків; складність вживання розширених критеріїв нагляду за операціями іноземних банків на території держав, розташованих екстериторіально до материнської компанії ТНБ та інші.

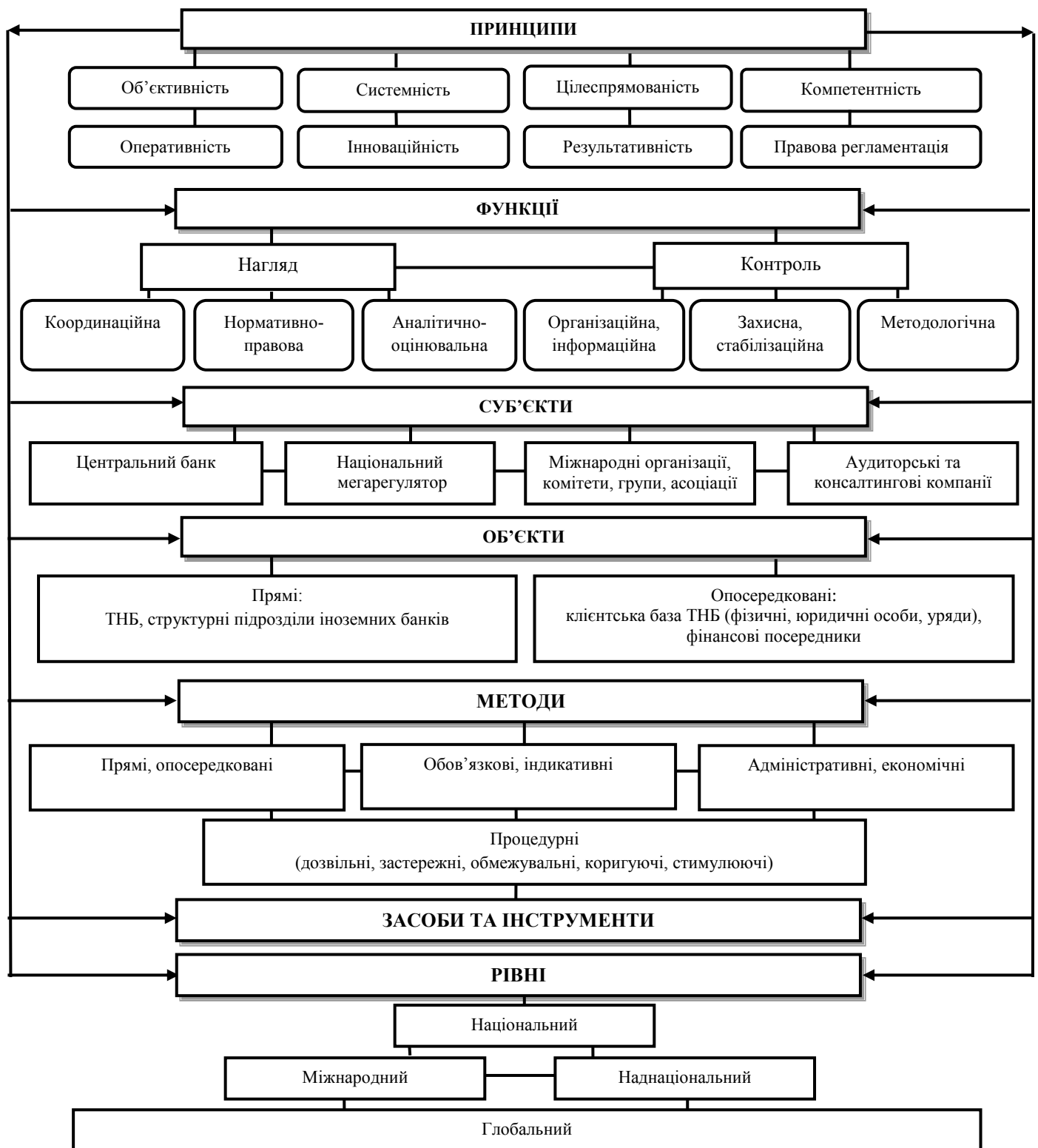

Рис. 3. Модель регулювання міжнародної банківської діяльності

Ідентифіковано суттєвий розрив між регулюванням діяльності банків у провідних країнах світу та Україні, який проявляється у зменшенні ресурсного потенціалу банків, зростанні частки проблемних кредитів, низькій рентабельності активів та капіталу. Запропоновано впровадження засобів регулювання діяльності банків, які спрямовані на забезпечення їх стабільного функціонування та оздоровлення фінансової системи країни (табл. 2).

Матриця засобів регулювання діяльності банків в Україні

Банківські установи	Фінансова система	
	Стабільна	Нестабільна
Стабільно функціонуючі	Мікрорівень: - ефективне корпоративне управління; - підтримання високого рівня довіри клієнтів; - підвищення конкурентоспроможності; - здійснення мікроаналізу на основі стандартної оцінки ризиків; - формування страхових резервів і резервних фондів. Макрорівень: - співпраця національного регулятора з банком; - запровадження стандартів Базель (II, III); - державні програми моделювання майбутніх ризиків.	Мікрорівень: - запровадження ефективних систем оцінки ризиків; - посилені вимоги до позичальників; - посилені вимоги до хеджування валютних угод; - скорочення обсягів кредитування. Макрорівень: - уніфікація процедури нагляду і контролю; - розробка механізмів блокування нелегітимних фінансових операцій; - запровадження посилених стандартів Базель для системоутворюючих банків; - надання додаткової ліквідності банкам.
	Мікрорівень: - посилення діяльності служб ризик-менеджменту; - залучення незалежних аудиторів з метою оцінки фінансового стану банку; - збалансування активів і пасивів за строками їх погашення (покращення нормативів ліквідності). Макрорівень: - ефективна державна страхова підтримка; - підвищення вимог до капіталу; - проведення стрес-тестувань та оцінки якості капіталу; - виділення коштів для рекапіталізації; - викуп державою проблемних кредитів.	Мікрорівень: - оптимізація структури активів; - системна сегрегація видів діяльності; - перегляд і переоцінка кредитних портфелів з огляду на погіршення економічних показників. Макрорівень: - посилення нагляду за діяльністю фінансового сектору; - зміщення акцентів з підтримки ліквідності банків на забезпечення їх платоспроможності; - запровадження вимог до розкриття інформації про кінцевих власників банків; - посилення відповідальності топ-менеджерів і власників за порушення вимог законодавства до ведення банківської справи.

Дослідження показали, що суттєве удосконалення регулювання діяльності банків в Україні можливе після вирішення існуючих проблем у її банківському секторі (низький рівень капіталізації банків, недостовірна оцінка фінансової стійкості банків, неефективний контроль за ризиками, існування тіньового сектору, складна економічна та політична ситуація в країні та ін.). Аргументовано, що створення гармонізованого переліку правил для банків України, проведення регулярних стрес-тестувань і перевірок стійкості банків (CAMELS, SCAP), впровадження стандартів Базель III і підтримка державних банків будуть забезпечувати посилення стійкості банківського сектору та досягнення ініціативи створення основ для розвитку диверсифікованої фінансової системи, передбаченою проектом «Концепція реформи банківської системи України до 2020 року».

ВИСНОВКИ

У дисертації проведено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення науково-практичного завдання щодо визначення системи регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності і сформульовано ряд висновків про зміни концептуальних засад регулювання діяльності транснаціональних банків протягом останніх років.

1. Транснаціональні банки є масштабними кредитно-фінансовими установами універсального типу, які беруть активну участь в економічному розподілі фінансових ресурсів світового ринку. Особливостями ТНБ є широка географічна диверсифікованість діяльності, універсальність наданих послуг, велика кількість

структурних підрозділів (філії розташовані у більш ніж 140 країнах), значні обсяги активів (активи топ-20 банків у 2015 р. становили 43 трлн. дол. США), обслуговування рекордної кількості клієнтів (один банк може обслуговувати 200 млн. осіб). Спостерігається трансформація транснаціональних банків у багатонаціональні банки, основними принципами діяльності яких є координація диверсифікованої діяльності за допомогою інформаційних технологій, контроль за міжнародними операціями, використання глобального інтегровано-комунікативного маркетингу, створення широких систем кореспондентських відносин і рахунків.

2. Основними причинами глобальних кризових тенденцій 2007-2010 рр. стали системні диспропорції у розвитку світової економічної системи, помилки і прорахунки управлінського менеджменту центральних банків окремих країн та фінансових інституцій в методологічному та інструментарному забезпеченні стабільності фінансово-економічного розвитку, недосконала конкуренція у сфері фінансових послуг, пріоритетність інвестування у спекулятивні фінансові інструменти тощо. Глобальна фінансова нестабільність може бути оцінена за допомогою системи груп індикаторів, таких як темпи економічного зростання, індикатор тиску на валютний ринок, відсоткові ставки, грошові індикатори, показники платіжного балансу і стану банківської діяльності в країні; показники можна отримати на основі регулярного моніторингу й аналізу різноманітних факторів вразливості і ризиків фінансової системи.

3. Сучасна система національного банківського регулювання зазнала змін під впливом швидкої інтернаціоналізації бізнесу та інтеграції фінансових ринків. Національні регуляторні механізми мають бути спрямовані на попередження виникнення нестабільності у фінансовій системі шляхом здійснення тристороннього регуляторного комплексу заходів: регулювання діяльності ТНБ (системи кредитно-грошових, нормативних і коригуючих заходів, заходів з регулювання ліквідності банківської системи), нагляду (моніторингу за діяльністю банків на всіх етапах їх життєвого циклу) і контролю (оцінки результативності та ефективності здійснення регуляторних заходів). Існує необхідність формування основ глобального регулювання таких, як конвергенція національних норм і положень у сфері банківської діяльності та застосування сучасного ризик-менеджменту.

4. Неконтрольований розвиток інновацій у глобальному фінансовому просторі, зростання обсягів проблемних іпотечних кредитів внаслідок падіння вартості об'єктів застави у поєднанні зі збільшенням безробіття спровокували масштабну фінансову кризу, особливо у банківській сфері. У кризовий період 2007-2010 рр. ТНБ США зазнали сильних збитків і потрясінь, що змусило державу вдатися до проведення рішучих реформ у банківській галузі, посилити законодавчі норми і застосувати такі заходи антикризового регулювання, як державна підтримка операцій банків; встановлення для банків вимог до капіталу і резервів (імплементация посиленних стандартів Базель III і підготовка до Базель IV); оцінка фінансової стійкості банків; попереджувальні заходи щодо банкрутства банку; введення жорстких норм регулювання діяльності іноземних банків на території США. Важливою складовою антикризової регуляторної політики банківської діяльності в США стали нейтралізація шоків ліквідності, рекапіталізація системоутворюючих національних банків, державна підтримка банківських

операцій (федеральне страхування депозитів, викуп державою проблемних активів у рамках програми TARP) та ін.

5. В умовах світової фінансової кризи 2007-2010 рр. регуляторними органами країн ЄС було розроблено антикризовий план заходів, які спрямовані на посилення стабільності функціонування ТНБ і попередження можливих банкрутств. Він передбачав створення Єдиного наглядового механізму в ЄС, що контролює діяльність усіх банків Єврозони, і застосування групи таких регуляторних ініціатив, як створення Єдиного гармонізованого переліку правил для європейських банків, зменшення вірогідності банківських шоків, зведення до мінімуму потенційних побічних ефектів з боку ТНБ, застосування обмежувальних ініціатив щодо заохочення топ-менеджерів, впровадження програми з оцінки якості активів, проведення широкомасштабних стрес-тестувань з метою попередження системного ризику, підвищення ліквідності та зменшення обсягу безнадійних кредитів у банках.

6. Основними напрямками регулювання банківських установ у країнах Азії, зокрема, в Сінгапурі, КНР та в автономному регіоні Сянгані, є використання рейтингових систем оцінювання банків; створення єдиної, відкритої системи фінансового ринку з ефективним антимонопольним законодавством; посилення ефективності банківського нагляду; впровадження системи класифікації позик; проведення стрес-тестувань за методикою країн ЄС та США. Країною-лідером за кількістю провідних банків у світі є Китай, якому вдалося завоювати високі позиції у світових банківських рейтингах за рахунок побудови ефективного державного механізму банківського нагляду і створення умов для збалансованого розвитку національної банківської системи, серед яких можна виділити створення сприятливих умов для діяльності банків з іноземним капіталом, розвиток страхування банківських операцій, формування приватної системи банків, контроль за використанням інформаційних технологій у банківській сфері, впровадження засад корпоративного управління у банках.

7. Необхідність посилення регулювання діяльності транснаціональних банків зумовлена неконтрольованістю і непрогнозованістю майбутнього вектора розвитку глобалізаційних процесів і світового фінансового простору; функціонуванням національних фінансових регуляторів в умовах фінансової нестабільності; стрімким впровадженням ризикових банківських продуктів без відповідного механізму регулювання; залежністю національних банківських систем від зовнішніх шоків. Для забезпечення стабільного функціонування ТНБ необхідно застосувати стратегічні регуляторні заходи – поведінкові, захисні, структурні, запобіжні, контролюючі та антикризові – у разі банкрутства банку.

8. Запропонована багатофункціональна чотирирівнева модель регулювання міжнародної банківської діяльності в системі загальної парадигми глобального управління побудована на таких принципах, як об'єктивність, системність, цілеспрямованість, компетентність, оперативність, інноваційність, результативність, правова регламентація; на функціях нагляду, контролю, координаційній, нормативно-правовій, аналітично-оцінювальній, організаційній, інформаційній, захисній, стабілізаційній, методологічній; суб'єкти моделі – центральний банк; національний мегарегулятор; міжнародні організації, комітети, групи, асоціації; аудиторські та консалтингові компанії; об'єкти моделі – ТНБ та їхні структурні

підрозділи; клієнтська база ТНБ і фінансові посередники; методи моделі поділяються на прямі та опосередковані, обов'язкові та індикативні, адміністративні та економічні, процедурні (дозвільні, застережні, обмежувальні, коригуючі, стимулюючі); кожний метод передбачає використання відповідних засобів та інструментів; модель має чотири рівні – національний, міжнародний, наднаціональний, глобальний. На глобальному рівні запропоновано створення Світової координаційної ради банківської діяльності, яка має здійснювати координацію ТНБ і регуляторів їх діяльності за допомогою встановлення узгодження між учасниками координаційної мережі та їх функціонування в рамках фінансового та інформаційного хабів даних.

9. Існує суттєвий розрив між регулюванням діяльності банків у провідних країнах світу та в Україні, що проявляється у низькій рентабельності активів і капіталу, зменшенні ресурсного потенціалу, зростанні частки проблемних кредитів, неефективності державного регулювання та системи ризик-менеджменту. Для удосконалення регулювання банківської діяльності в Україні дії НБУ мають бути спрямовані на реалізацію проекту «Концепція реформи банківської системи України до 2020 року», впровадження стандартів Базель III, розробку гармонізованого переліку правил для банків України, реінжиніринг державних банків (підвищення якості обслуговування клієнтів, зміна корпоративної культури, орієнтованої на збільшення обсягів продажів послуг, досягнення позитивної динаміки показників економічної ефективності та ін.), проведення регулярних стрес-тестувань і перевірок стійкості банків (CAMELS, SCAP).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Оглобля Я.О. Роль транснаціональних банків в контексті трансформації глобальної економіки / Я. О. Оглобля // Формування ринкової економіки. – К.: КНЕУ, 2013. – Вип. № 29. – С. 290-300 (0,5 д.а.).
2. Мусієць Т.В., Оглобля Я.О. Індикатори фінансової стабільності країн світу / Т. В. Мусієць, Я. О. Оглобля // Інтелект XXI. – 2014. – № 1. – С. 16-28 (0,9 д.а., особисто автора 0,5 д.а., основи поняття глобальної фінансової нестабільності).
3. Оглобля Я.О. Теоретичні підходи до регулювання банківської діяльності в країнах світу / Я. О. Оглобля // Економіка та держава. – 2015. – № 1. – С. 116-121 (0,6 д.а.).
4. Оглобля Я.О. Посилення регулювання діяльності ТНБ у США як реакція на світову фінансово-економічну кризу / Я. О. Оглобля // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 18. Ч. 2. – С. 27-32 (0,9 д.а.).
5. Мусієць Т.В., Оглобля Я.О. Регулятивні ініціативи країн Європейського Союзу у банківській сфері / Т. В. Мусієць, Я. О. Оглобля // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – № 13 (Ч. 1). – С. 28-33 (0,8 д.а., особисто автора 0,4 д.а., вплив ТНБ ЄС на світову фінансову нестабільність, заходи посилення регулювання ТНБ у країнах ЄС).

У науковому фаховому виданні, зареєстрованому в міжнародних наукометричних базах даних:

1. Оглобля Я.О. Інституційне регулювання діяльності ТНБ у світі: сучасні тенденції / Я. О. Оглобля // Інвестиції: практика та досвід (Index Copernicus, SIS, Google Академія). – 2016. – № 12. – С. 64-69 (0,6 д.а.).

У зарубіжному виданні:

1. Musiec T.V., I.O. Ogloblia. Peculiarities of regulation of transnational banks in the countries of the world under global financial instability / T. V. Musiec, I. O. Ogloblia // *Nauka i studia (Poland)*. – 2015. – № 11 (42). – С. 57-73 (1,2 д.а., особисто автора 0,7 д.а., особливості регулювання та нагляду ТНБ країн ЄС, Азії та США).

В інших виданнях:

1. Оглобля Я.О. Проблеми фінансових дисбалансів та необхідність посилення їх глобального регулювання у світовій економіці / Я. О. Оглобля // Проблеми та перспективи економіки в сучасному світі: зб. тез наукових робіт Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30.11-01.12.2012): у 2-х ч. – К.: Аналітичний центр «Нова економіка», 2012. – Ч. 1. – С. 30-32 (0,25 д.а.).

2. Оглобля Я.О. Сучасний вплив діяльності ТНБ на глобальну фінансову стабільність / Я. О. Оглобля // Пріоритети, напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 13-14.04.2013). – Херсон: Гельветика, 2013. – С. 110-113 (0,25 д.а.).

3. Оглобля Я.О. Теоретичні основи поняття фінансової нестабільності на сучасному етапі розвитку глобального середовища / Я. О. Оглобля // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки України: матеріали XXVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 02-03.08.2013) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2013. – С. 37-39 (0,2 д.а.).

4. Оглобля Я.О. Тенденції розвитку регулювання міжнародної банківської справи / Я. О. Оглобля // Економічні підсумки 2013 року: досягнення, тенденції та прогнози: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.: у 3-х ч. (м. Сімферополь, 27-28.12.2013) / Наукове об'єднання «Economics». – Сімферополь: НО «Economics», 2013. – Ч. 1. – С.21-24 (0,25 д.а.).

5. Оглобля Я.О. Система ефективного банківського регулювання та нагляду в країнах світу / Я. О. Оглобля // Соціальні та економічні аспекти розвитку міжнародних відносин: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: у 2-х ч. (Дніпропетровськ, 28-29.11.2014 р.). – Дніпропетровськ: НО «Перспектива», 2014. – Ч. 1. – С. 90-93 (0,25 д.а.).

6. Оглобля Я.О. Ефективні методи регулювання транснаціональних банків у США в умовах глобальної фінансової нестабільності / Я. О. Оглобля // Механізми та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: зб. тез наукових робіт Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17-18.04.2015) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О.: ЦЕДР, 2015. – С. 13-16 (0,2 д.а.).

7. Оглобля Я.О. Регулювання діяльності банків у КНР: досвід та сучасні тенденції / Я. О. Оглобля // Економіка в сучасних умовах: стан, проблеми та пошук шляхів їх подолання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.: у 2-х ч. (Львів, 26-27.06.2015) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2015. – Ч. 1. – С. 37-40 (0,25 д.а.).

8. Оглобля Я.О. Вектори ефективного регулювання діяльності банків в Україні / Я. О. Оглобля // Інноваційні напрями теоретичних та практичних досліджень в економічній науці: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25-26.09.2015). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2015. – С. 25-28 (0,25 д.а.).

9. Оглобля Я.О. Основи стратегічного переформування регулювання діяльності транснаціональних банків у світі / Я. О. Оглобля // Молодий вчений. – 2015. – №10. – С. 64-73 (0,7 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Оглобля Я.О. Регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2017.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню системи регулювання діяльності транснаціональних банків в умовах глобальної фінансової нестабільності з урахуванням тенденції до зростання глобальності банківських установ у світі. Проаналізовано індикатори глобальної фінансової нестабільності та встановлено її причинно-наслідковий зв'язок із фінансовою нестабільністю в окремих країнах світу. Розкрито вплив світової фінансової кризи 2007-2010 рр. на стан банківської сфери США та пріоритетні заходи їх антикризового регулювання; ідентифіковано регуляторні ініціативи країн ЄС та Азії щодо діяльності транснаціональних банків в умовах гіпертрофованого домінування фінансового сектору в світі.

На підставі теоретичного та практичного аналізу механізмів регулювання діяльності ТНБ у провідних країнах світу системно розкрито концептуальні основи регулювання діяльності банків в сучасних умовах з метою попередження виникнення диспропорцій на світовому фінансовому ринку. У дисертації запропоновано багатофункціональну чотирирівневу модель регулювання міжнародної банківської діяльності в системі загальної парадигми глобального управління.

Охарактеризовано особливості регулювання діяльності банків в Україні в умовах впливу негативних факторів та існування ряду проблем у банківській сфері країни. Обґрунтовано засоби вдосконалення регулювання діяльності банків в Україні, досліджено можливості впровадження засад консолідованого ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків в Україні з метою підвищення стійкості національної банківської системи.

Ключові слова: міжнародна банківська діяльність, транснаціональний банк, світова фінансова криза, глобалізація фінансової системи, регулювання діяльності транснаціонального банку, глобальна фінансова нестабільність.

АННОТАЦІЯ

Оглобля Я.О. Регулирование деятельности транснациональных банков в условиях глобальной финансовой нестабильности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – Мировое хозяйство и международные экономические отношения. – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2017.

Диссертация посвящена комплексному исследованию системы регулирования деятельности транснациональных банков в условиях глобальной финансовой нестабильности с учетом тенденций к увеличению глобальности банковских учреждений в мире. Проанализированы индикаторы глобальной финансовой нестабильности и установлена ее причинно-следственная связь с финансовой нестабильностью в отдельных странах мира. В диссертации показано влияние мирового финансового кризиса на состояние банковской сферы США и приоритетные меры американского антикризисного регулирования; идентифицированы регуляторные инициативы стран ЕС и Азии касательно

детальности транснациональных банков в условиях гипертрофированного доминирования финансового сектора в мире.

На основе теоретического и практического анализа механизмов регулирования деятельности ТНБ в ведущих странах мира раскрыты концептуальные основы регулирования деятельности ТНБ в современных условиях с целью предупреждения возникновения диспропорций на мировом финансовом рынке. В диссертации предложена многофункциональная четырехуровневая модель регулирования международной банковской деятельности в системе общей парадигмы глобального управления.

Охарактеризованы особенности регулирования деятельности банков в Украине в условиях влияния негативных факторов и существования ряда проблем в отечественной банковской сфере. Обоснованы пути усовершенствования регулирования деятельности банков в Украине, исследованы возможности внедрения принципов консолидированного риск-ориентированного надзора за банковской деятельностью Украины с целью повышения стойкости национальной банковской системы.

Ключевые слова: международная банковская деятельность, транснациональный банк, мировой финансовый кризис, глобализация финансовой системы, регулирование деятельности транснационального банка, глобальная финансовая нестабильность.

ANNOTATION

Ogloblia I.O. Transnational banks activities regulation under global financial instability. — Manuscript.

Thesis for the Academic Degree of the Candidate of Economic Sciences in Speciality 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. SHEE «Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2017.

The thesis is intended to fundamentally conclude on the nature of transnational banks activities regulation under global financial instability, to disclose peculiarities of regulation in the leading countries of the world, to prove the concept that the global financial crisis of 2007-2010 caused considerable strengthening of transnational banks regulation in the modern globalized world economy.

The thesis throws light upon the global dimension of the transnational banks that are considered to be the major party of the international banking due to criteria of their assets size, number of clients, universality of their activities and services granted in almost all countries in the world, vast geographical diversity and creation of global network of banks that establish correspondent connections with each other.

The research characterizes a phenomenon of global financial instability that due to effect of “cross-border shock transfer” and internationalized financial market is closely connected with financial instability in the leading countries of the world. The author proves that there is a close connection between financial instability of some countries and global financial instability.

The thesis specifies that one of the conditions to prevent appearing and spreading of global financial instability is safe functioning of transnational banks that should be supplemented with efficient regulation at all levels of banking with assistance of

structural-functional system of state banking regulation mechanism both on national and global levels. Based on systemizing and defining of types, features and functions the author deeply examines a complex system of TNBs regulation on a national level and separates out its main functions – supervision and control.

The research defines major regulative initiatives and measures that were taken in the USA, countries of the European Union and Asia during and after the global financial crisis of 2007-2010 in order to save the banking industry, lower the quantity of banks failures, decrease the volume of nonperforming loans and restore financial stability. Among the positive sides of these measures based on calculation of index of regulative policy efficiency the author marks out the following ones: strengthening of stableness of banks to lean on crisis effects and resist negative shocks due to increase of regulative capital standards, level of liquidity and leverage coefficient; strengthening of confidence in banks that promotes decrease of probability of bank panics spreading and mass deposit withdrawal with assistance of insurance and tax measures; creation of possibilities to prevent bank bankruptcy in advance and be prepared in case of bank failure in order not to admit large cost losses; enhancement of overall control of transnational banks activities; introduction of structural measures that limit risk bank activities; creation of efficient mechanisms of banks rescue etc. On the other hand, the author determines negative sides of the measures that were taken by the USA and EU countries during 2007-2014: difficulty of rating assessment of risks; rise in price for bank services that can entail increase in credit cost and slowdown of economic growth of the countries; possible decrease of bank capital profitability to 4 %; sharp reduction of new banks appearance etc.

Prospects and priorities of further development of the present global institutions, coordination and organization of appropriate mechanisms of TNBs activities regulation in the world are also disclosed in the thesis. The author suggests a multifunctional four-level model of the international banking regulation as a part of the system of general paradigm of the global governance. It is concluded that main attentiveness is to be paid to national level that is the most efficient level for ensuring stable banking. On the global stage coordinative level is to be represented by a new prospective authority – the World council of banking coordination that aims at creation of the new coordinative banking network, intensification of the international collaboration in banking sphere and making transnational banks existence safe and stable.

Besides, the thesis showed that full-scaled implementation of Ukraine to the system of global international banking regulation can happen only after resolution of critical problems that exist in the Ukrainian banking sector – insufficient level of banks capitalization, ineffective control of risks, unreliable and belated assessment of banks financial stableness, existence of shadow banking, low level of corporate governance in the Ukrainian banks. These problems prove the need of consolidated risk-oriented supervision implementation that covers understanding of risks within the whole bank group, implementation of Basel III, usage of stress test and capital assessment programs, creation of a “network of stability and safety” to ensure normal functioning of economy.

Key words: international banking, transnational bank, world financial crisis, globalization of financial system, regulation of transnational bank activities, global financial instability.